

Paljasjyväiset kaurat tuottavat suuria ja laadukkaita satoja

ARJO KANGAS, YRJÖ SALO ja MARTTI VUORINEN, MTT

Parhaat paljasjyväiset kaurajalosteet pyöräyttävät yhtä suuria ydinsatoja kuin tavalliset kaurat. Myös sadon laatu on erinomainen. Kuorettoman kauran ongelmia ovat sen sijaan kylvösiemenen arkuus puintivioituksille huonoissa korjuuoloissa ja lajikkeiden myöhäisyys.

Paljasjyväiset kaurat eivät ole yleistyneet meillä viljelyyn. Lajikeluettelossa olevaa Lisbethiä on viljelty jonkin verran, ja myös ulkomaisia lajikkeita on kokeiltu. MTT:n Lounais-Suomen, Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan tutkimusasemilla viljeltiin vuosina 1998-2000 erilaisia paljasjyväisiä kaurajalosteita. Niistä viisi oli valmiita lajikkeita: kotimainen Lisbeth, kanadalainen AC Belmont, brittiläiset Bullion ja Rhiannon sekä saksalainen Mozart. Lisäksi kokeissa oli kymmenen paljasjyväistä jalostuslinjaa. Kotimaisten lisäksi oli yksi tsekkiläinen ja ruotsalainen jaloste. Kuorellisina verranteina olivat aikainen Aarre ja myöhäinen Salo. Kuorettomia kuroja viljeltiin normaaleilla kenttäkoemenetelmillä. Siemeniä ei peitattu. Myöhäiset lajikkeet pyrittiin kylvämään varhain, yleensä toukokuun ensimmäisellä viikolla. Rikkakasvien ruiskutus oli ainoa kasvinsuojelutoimi, sillä tautitorjuntaa tai kasvunsäaderuiskutuksia ei tehty.

Parhaat paljasjyväiset pärjäävät nykylajikkeille

Kokonaisatoisuudessa kuorelliset kaurat olivat selvästi parempia. Kun kuori jätetään huomiotta ja vertaillaan ydinsatoja, parhaat paljasjyväiset kaurat tuottivat yhtä suuren sadon kuin kuorellisetkin kaurat. Paljasjyväisistä kuroista satoisin lajike oli tsekkiläinen jalostuslinja SG-K 7555. Sen keskimääräinen ydinsato oli 4 300 kiloa hehtaarilta. Sato oli yhtä suuri kuin Salolla ja yhdeksän prosenttia Aarre-lajiketta suurempi. Myös Mozart, AC Belmont, ja Bullion tuottivat hieman paremman tai lähes yhtä ison sadon kuin Aarre.

Lisbethin satoisuus oli tässä koesarjassa suhteellisen vaatimaton. Syynä saattoi olla lajikkeen heikko orastuminen joissakin kokeissa.

Sadon laatu erinomainen

Kuorellisten lajikkeiden kuoripitoisuus on 21- 24 prosenttia. Niidenkin sadossa on mukana aina hiukan paljaita jyviä, jotka puinnin ja kuivatuksen aikana ovat menettäneen

kuorensa. Tässä koesarjassa jalosteiden paljasjyväisyys vaihteli, samoin eroja oli myös kokeiden ja vuosien välillä. Ruotsalainen jaloste SW 95926 on vain puolittain paljasjyväinen. Kuorellisia jyviä sen sadosta löytyi melko paljon, ja kuorten osuus oli keskimäärin noin 13 prosenttia. Muilla jalosteilla kuoren osuus oli selvästi alle 10 prosenttia. Jonkin verran kuorta esiintyi AC Belomontin (5,6 prosenttia), Rhiannonin (4,5 prosenttia), Mozartin (3,3 prosenttia) ja Lisbethin (2,6 prosenttia) sadossa. Kaikkein paljasjyväisimpiä olivat Bullion (kuorta 0,7 prosenttia), SG-K 7555 (1,3 prosenttia) ja useiden kotimaisten jalostuslinjojen sadot.

Kuoreton kauran jyvä on arvokasta rehua. Hehtolitra paljasjyväisiä lajikkeita on yleensä 5-12 kiloa tavanomaisia lajikkeita painavampi. Tutkituista lajikkeista suurin hehtoliträn paino oli Bullionilla, keskimäärin 68,8 kiloa. Valkuaista kokeiden nimellisissä kuorettomissa lajikkeissa oli yhtä paljon tai hieman enemmän kuin kuorellisissa lajikkeissa. Kotimaisissa jalostuslinjoissa oli yhdestä kolmeen prosenttiyksikköä enemmän valkuaista. Rasvaa kaikissa paljasjyväisissä jalosteissa oli yhdestä neljään prosenttiyksikköä tavanomaisia enemmän.

Pitkä kasvuaika ongelma

Ulkomaiset lajikkeet ovat melko myöhäisiä, mutta aivan mahdotonta niiden viljely ei sentään ollut. Tsekkiläisen jalostuslinjan ja Mozartin kasvuaika oli samaa luokkaa kuin Salolla. Bullion, Rhiannon ja AC Belmont olivat kolme-neljä vuorokautta Saloa myöhäisempiä, joten niitä voitaisiin viljellä vain aivan etelässä.

Tässä koesarjassa paljasjyväiset kaurat tuottivat hyvissä oloissa erinomaisesti itävää siementä. Paljasjyväinen kylvösiemen vioittuu kuitenkin herkästi ja menettää itävyyttään puinnissa, jos se puidaan hieman kosteana.

Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 1/2001: 3 sähköposti arjo.kangas@mtt.fi puhelin (06) 474 6401.